

Dílo: Oliver Twist

Předmět: ČJ - rozbor děl

Přidal(a): Charles Dickens

Rozbor díla: Oliver Twist

Základní charakteristika

- **Literární forma:** próza
- **Literární druh:** epika
- **Literární žánr:** společenský román
- **Rok vydání:** 1837–1839 (časopisecky), 1838 (knižně)
- **Určeno:** dospělým i mládeži, všem zájemcům o sociální tematiku a klasickou literaturu

Téma

- **Dětská bezbrannost a zneužívání:** Osud sirotka v nelítostné společnosti viktoriánské Anglie.
- **Sociální nespravedlnost:** Kritika chudobinců, ústavů, justice, pokrytectví a lhostejnosti vyšších vrstev.
- **Zločin a morálka:** Střet dobra a zla v prostředí londýnského podsvětí.
- **Naděje, lidskost a síla charakteru:** Schopnost zachovat si čistotu a dobro i v nejtěžších podmínkách.

Hlavní myšlenka

- **Odsouzení sociální nespravedlnosti:** Dickens chtěl upozornit na krutost a

nefunkčnost chudinských zákonů a systémů péče o sirotky.

- **Výzva k lidskosti a soucitu:** Autor zdůrazňuje, že i v nejhorších podmínkách lze najít dobro, a že společnost má povinnost chránit slabé a nevinné.
- **Ponaučení pro čtenáře:** Román vede k zamyšlení nad vlastními postoji k chudobě, bezpráví a solidaritě. Ukazuje, že skutečná hodnota člověka nespočívá v původu, ale v charakteru a schopnosti soucítit s druhými.
- **Přínos díla:** Dílo přispělo k proměně veřejného mínění o chudobě a ovlivnilo reformy sociální péče v Anglii.

Motivy

- Chudoba, hlad, týrání, útěk, sirotčinec
- Dětská nevinnost versus zločin
- Londýnské podsvětí, zlodějská banda, Faginova výchova
- Naděje, přátelství, adopce, rodina
- Zrada, vydírání, násilí, smrt
- Spravedlnost, odpuštění, šance na nový život

Námět

- **Inspirace autora:** Dickens čerpal ze svých vlastních zkušeností s chudobou a dětskou prací v Londýně. Byl ovlivněn skutečnými příběhy sirotek a krutostí chudinských ústavů.
- **Důvod vzniku:** Autor chtěl upozornit na bídu a bezpráví dětí v anglické společnosti a vyvolat společenskou diskusi o nutnosti změn.
- **Cílem bylo:** podat pravdivý a syrový obraz života těch nejchudších, ukázat, že i v bídě lze najít lidskost a že dobro může zvítězit nad zlem.

Kompozice a struktura díla

- **Kompozice:** Román je rozdělen do 53 kapitol, děj je vyprávěn v jedné linii, sleduje život Olivera Twista od narození až po jeho šťastné osvojení.
- **Stavba:** Expozice (narození, dětství v chudobinci), zápleтка (útěk do Londýna, setkání s Faginem), vyvrcholení (únosy, Nancyina smrt, odhalení Oliverova původu), rozuzlení

(potrestání zla, Oliverův nový život).

- **Rytmus:** Děj je převážně **chronologický**, místy s retrospektivními vložkami (odhalování minulosti některých postav).
- **Styl:** Střídání napínavých scén, dialogů, popisů prostředí, ironických a satirických pasáží.

Vypravěč

- **Typ vypravěče:** er-forma, vševědoucí vypravěč s nadhledem, ironií a morálním komentářem.
- **Účast na ději:** Vypravěč není postavou, ale často komentuje a hodnotí jednání postav.
- **Úhel pohledu:** Vnější, objektivní, místy subjektivizovaný (zejména při líčení emocí hlavních postav).
- **Stylizace:** Vypravěč je ironický, někdy sarkastický, často využívá nadsázku a satiru, ale i hluboký soucit.

Jazyk a styl

- **Slovní zásoba:** Bohatá, obrazná, s četnými přímými řečmi, lidovými obraty, dobovými výrazy a slangem londýnského podsvětí.
- **Syntax:** Střídání dlouhých popisných vět s krátkými, údernými dialogy.
- **Stylistické prostředky a příklady:**
 - Ironie a sarkasmus: „Ten kluk bude viset.“
 - Symbolika: Londýn jako labyrint zla i naděje, Faginova banda jako zkažená rodina.
 - Přímá řeč: „Prosím, pane, já bych chtěl ještě trochu.“
 - Naturalistické popisy bída a špíny: „Studené, deštivé, živlům vystavené půlnoční londýnské ulice, špinavé a zatuchlé brlohy...“

Charakteristika postav

- **Oliver Twist:** Hlavní hrdina, sirotek, citlivý, dobrosrdečný, statečný, navzdory utrpení si uchovává čistotu a nevinnost.
- **Fagin:** Prohnaný starý žid, vůdce zlodějské bandy, cynický manipulátor, ztělesnění zla.
- **Bill Sikes:** Brutální zloděj a vrah, surový, bezcitný, násilnický.

- **Nancy:** Zlodějka, oběť prostředí, schopná obětavosti a lásky, tragická postava.
- **Pan Brownlow:** Dobrosrdečný starý pán, ochránce Olivera, symbol spravedlnosti a lidskosti.
- **Monks:** Oliverův nevlastní bratr, zákeřný, snaží se Olivera zničit kvůli dědictví.
- **Pan Bumble:** Obecní sluha, pokrytec, představitel byrokracie a bezcitnosti.
- **Paní Maylieová, Róza Maylieová:** Dobrosrdečné ženy, které se Olivera ujmou.
- **Noe Claypole, paní Sowerberryová, pan Sowerberry:** Další postavy ilustrující krutost i dobrotu společnosti.

Časoprostor

- **Doba:** První polovina 19. století (viktoriánská Anglie)
- **Místo:** Anglické město (není jmenováno), Londýn a jeho chudinské čtvrti, venkovské sídlo Maylieových

Stručný děj

Oliver Twist, sirotek vyrůstající v chudobinci, je po sérii útrap prodán do pohřebního ústavu, odkud uteče do Londýna. Zde se dostává do rukou Faginovy zlodějské bandy, která ho nutí ke krádežím. Po sérii dramatických událostí, útěků a únosů je Oliver zachráněn dobrosrdečnými lidmi a odhaluje se jeho pravý původ. Zlo je potrestáno, Oliver nachází nový domov a štěstí.

Podrobný děj

Oliver Twist se narodí v chudobinci jako sirotek. Jeho matka krátce po porodu zemře a Oliver je svěřen do péče ústavu, kde zažívá hlad, týrání a ponížení. Po žádosti o přídavek jídla je označen za nenapravitelného a předán do učení pohřebníkovi Sowerberrymu. Zde je opět šikanován a ponižován, zejména Noem Claypolem a paní Sowerberryovou. Po jedné urážce své matky se Oliver vzepře, je zbit a rozhodne se utéct do Londýna.

Po strastiplné cestě se v Londýně setkává s Lišákem Ferinou (Artful Dodger), který ho přivede k Faginovi, vůdci dětské zlodějské bandy. Oliver je zatažen do světa zločinu, aniž by si to

uvědomoval. Při první krádeži je neprávem zatčen, ale jeho nevinu prokáže pan Brownlow, který se ho ujme. Fagin a jeho kumpáni se však bojí, že by je Oliver mohl prozradit, a proto ho unesou zpět.

Oliver je nucen účastnit se vloupání do domu paní Maylieové, je postřelen a v domě zůstává. Paní Maylieová a její neteř Róza se o něj postarají a přijmou ho do své rodiny. Mezitím Fagin a jeho společníci, zejména brutální Bill Sikes a Nancy, plánují další zločiny. Nancy, která má Olivera ráda, se rozhodne pomoci mu a prozradí Brownlowovi a Maylieovým, že je Oliver v nebezpečí. Za svou zradu je Nancy Sikesem brutálně zavražděna.

Do děje vstupuje Monks, Oliverův nevlastní bratr, který se snaží zabránit tomu, aby Oliver získal dědictví po svém otci. Postupně se odhaluje pravda o Oliverově původu – je nemanželským synem Agnes Flemingové a bratra paní Maylieové. Monks je odhalen, Fagin je zatčen a popraven, Sikes je pronásledován a umírá při útěku. Oliver je nakonec adoptován panem Brownlowem a nachází lásku a bezpečí v nové rodině.

Vlastní zhodnocení

Oliver Twist je jedním z nejvýznamnějších románů Charlese Dickense a základním dílem světové literatury. Autor v něm mistrně spojuje napínavý příběh s hlubokou kritikou sociálních poměrů viktoriánské Anglie. Dickens dokáže citlivě vystihnout dětskou psychologii a zároveň nekompromisně odhaluje krutost a pokrytectví společnosti. Román je nejen silným příběhem o boji dobra a zla, ale i výzvou k lidskosti, soucitu a spravedlnosti. Dílo je stále aktuální a inspiruje čtenáře k zamyšlení nad hodnotami a odpovědností vůči slabým a bezbranným.